

Folkbildningsfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas tio motionsyrkanden om folkbildning från den allmänna motionstiden 2014.

Förslagen gäller vikten av folkbildning, digital folkbildningssatsning, arbetsförberedande etableringskurs vid folkhögskola, ett föräldralyft som gäller skolan, kvalitetssäkring av folkbildningen, risk- och väsentlighetsanalys, förvaltningslagens tillämpning på Folkbildningsrådets verksamhet, ensamkommande barn och ungdomar på folkhögskola och mångkulturalistisk verksamhet.

Samtliga motionsyrkanden avstyrks av utskottet.

I betänkandet finns två reservationer (SD).

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Bakgrund	5
Utskottets överväganden	6
Vikten av folkbildningen	6
Digital folkbildningssatsning	7
Arbetsförberedande etableringskurs vid folkhögskola	8
Ett föräldralyft som gäller skolan	9
Kvalitetssäkring av folkbildningen	10
Risk- och väsentlighetsanalys	12
Förvaltningslagens tillämpning på Folkbildningsrådets verksamhet	14
Ensamkommande barn och ungdomar på folkhögskola	15
Mångkulturalistisk verksamhet	17
Reservationer	19
1. Kvalitetssäkring av folkbildningen, punkt 5 (SD)	19
2. Mångkulturalistisk verksamhet, punkt 9 (SD)	20
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	21
Motioner från allmänna motionstiden 2014/15	21

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Vikten av folkbildningen

Riksdagen avslår motion

2014/15:658 av Said Abdu (FP) yrkandena 1 och 2.

2. Digital folkbildningssatsning

Riksdagen avslår motion

2014/15:2189 av Monica Green (S).

3. Arbetsförberedande etableringskurs vid folkhögskola

Riksdagen avslår motion

2014/15:2574 av Ulf Kristersson m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 9.

4. Ett föräldralyft som gäller skolan

Riksdagen avslår motion

2014/15:1190 av Thomas Strand (S).

5. Kvalitetssäkring av folkbildningen

Riksdagen avslår motion

2014/15:2903 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 1.

Reservation 1 (SD)

6. Risk- och väsentlighetsanalys

Riksdagen avslår motion

2014/15:2903 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 3.

7. Förvaltningslagens tillämpning på Folkbildningsrådets verksamhet

Riksdagen avslår motion

2014/15:2903 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 4.

8. Ensamkommande barn och ungdomar på folkhögskola

Riksdagen avslår motion

2014/15:1490 av Andreas Norlén m.fl. (M).

9. Mångkulturalistisk verksamhet

Riksdagen avslår motion

2014/15:2903 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 2.

Reservation 2 (SD)

Stockholm den 26 mars 2015

På kulturutskottets vägnar

Per Bill

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Per Bill (M), Gunilla Carlsson (S), Cecilia Magnusson (M), Björn Wiechel (S), Per Lodenius (C), Niclas Malmberg (MP), Isabella Hökmark (M), Anna Wallentheim (S), Angelika Bengtsson (SD), Bengt Eliasson (FP), Rossana Dinamarca (V), Lars-Axel Nordell (KD), Azadeh Rojhan Gustafsson (S), Ida Karkiainen (S), Eva Lohman (M), Sanne Eriksson (S) och Sara-Lena Bjälkö (SD).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlas tio motionsyrkanden om folkbildning från den allmänna motionstiden 2014.

Kulturutskottet fick den 5 mars 2015 information av representanter från Folkbildningsförbundet, Rörelsefolkhögskolornas Intresseorganisation och Folkhögskoleföreningen inom Sveriges Kommuner och Landsting. Dessutom informerade representanter från Statskontoret utskottet den 12 mars 2015 om sitt uppdrag från regeringen att genomföra en utvärdering av folkbildningen (se närmare nedan).

Bakgrund

Riksdagen behandlade våren 2014 regeringens proposition 2013/14:172 Allas kunskap – allas bildning (bet. 2013/14:KrU8). Riksdagen godkände bl.a. regeringens förslag om att införa ett särskilt mål för folkbildningspolitiken, att de sju verksamhetsområdena för statsbidraget till folkbildningen skulle upphävas, och att göra ett tillägg i ett av de fyra syftena för statsbidraget till folkbildningen (de fyra syftena redovisas nedan). Vidare godkände regeringen en ny modell för oberoende statlig utvärdering av folkbildningen, där Statskontoret skulle ges i uppdrag att genomföra en första samlad utvärdering av folkbildningen (rskr. 2013/14:379).

Regeringen uppdrog den 4 december 2014 åt Statskontoret att genomföra en samlad utvärdering av folkbildningen utifrån de fyra syften för statsbidraget med folkbildningen som riksdagen har fastställt.

Av beslutet framgår följande:

Vid uppdragets genomförande bör Statskontoret inhämta underlag till utvärderingen från Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering. Underlag för utvärderingen kan också behöva lämnas av andra aktörer, främst Folkbildningsrådet och SISU Idrottsutbildarna.

För uppdragets genomförande ska Statskontoret bilda en samverkansgrupp för samordning med berörda myndigheter och andra aktörer.

Statskontoret ska även etablera en referensgrupp där företrädare för folkbildningen erbjuds att delta. Till referensgruppsmötena ska även myndigheter som är representerade i samverkansgruppen bjudas in.

Därutöver ska Statskontoret föra en dialog med riksdagsledamöter i syfte att informera om arbetet.

Statskontoret ska senast den 31 maj 2015 lämna en arbetsplan över hur uppdraget ska genomföras till Regeringskansliet. Statskontoret ska senast den 18 april 2016 lämna en första rapport till Regeringskansliet med resultat från utvärdering av folkbildningen. En slutlig resultatredovisning av uppdraget ska lämnas till Regeringskansliet senast den 18 april 2018.

Utskottets överväganden

Vikten av folkbildningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att värna folkbildningen med hänvisning till att yrkandena får anses tillgodosedda.

Motion

Said Abdu (FP) framhåller i motion 2014/15:658 vikten av studieförbund och folkhögskolor (yrkande 2), samt påtalar deras betydelse för att stimulera samhällsengagemang och utveckla och stärka demokratin (yrkande 1).

Bakgrund

Statens stöd till folkbildningen ska enligt förordningen (1991:977) om statsbidrag till folkbildningen ha till syfte att

1. stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin
2. bidra till att göra det möjligt för¹ människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen
3. bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället
4. bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet.

Anslaget 14:1 Bidrag till folkbildningen inom utgiftsområde 17 uppgår 2015 till nära 3 600 miljoner kronor.

Det finns 150 folkhögskolor runt om i landet. De flesta folkhögskolor ägs och drivs av folkrörelser eller andra organisationer. Övriga folkhögskolor ägs och drivs av regioner, landsting eller kommuner. Folkhögskolan är en studieform för vuxna med en nedre åldersgräns på 18 år för de allmänna kurserna. Folkhögskolorna har kurser på olika nivåer och med olika inriktningar. All undervisning är avgiftsfri, och statligt studiestöd kan sökas. Allmän kurs, som kan ge behörighet till högskolestudier, är en viktig del av verksamheten och finns på samtliga folkhögskolor. Folkhögskolorna erbjuder också många särskilda kurser, t.ex. i musik och mediekunskap, där en större del av studietiden ägnas åt det ämne som man valt. En del av dessa kurser är yrkesinriktade, t.ex. utbildningarna till fritidsledare eller journalist.

¹ Riksdagen beslutade den 25 juni 2014 om en ändring till ”för *en ökad mångfald människor*” (bet. 2013/14:KrU8, rskr. 2013/14:379), men ändringen har ännu inte införts i förordningen. Enligt uppgift från Utbildningsdepartementet kommer en förordningsändring förmodligen att träda i kraft i juni 2015.

Det finns vidare tio studieförbund, där varje studieförbund har sin egen profil och ideologiska särart. Studiecirkeln är den mest kännetecknande verksamhetsformen för studieförbunden, och den bedrivs i många skiftande ämnen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar motionärens uppfattning om betydelsen av studieförbund och folkhögskolor. Folkbildningen är viktig för att en större mångfald människor ska kunna erbjudas möjlighet att förkovra sig, utvecklas och komplettera sina tidigare utbildningar samt specialisera sig mot särskilda yrkesområden. Folkbildningen spelar också som motionären lyfter fram en viktig roll för demokratin och för att få fler personer att engagera sig i samhällsfrågor. Som framgår ovan lämnar staten av bl.a. dessa skäl ett betydande bidrag till folkbildningen. Utskottet anser att motion 2014/15:658 (FP) yrkandena 1 och 2 är tillgodosedda och avstyrker dem.

Digital folkbildningssatsning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en digital folkbildningssatsning med hänvisning till att en sådan satsning bör inrymmas inom folkbildningsanslaget.

Motionen

Monica Green (S) framhåller i motion 2014/15:2189 vikten av en digital folkbildningssatsning där flera aktörer är engagerade och där offentligt stöd bör ges om det är nödvändigt. Enligt motionären behöver många människor i Sverige såväl grundläggande kunskap om tekniken som bred förståelse för hur det digitala samhället fungerar.

Bakgrund

En rad studieförbund, bl.a. Arbetarnas bildningsförbund (ABF), Folkuniversitetet och Medborgarskolan, anordnar datakurser för nybörjare och erfarna dataanvändare.

Under 2011–2013 pågick kampanjen Digidel med målet att före utgången av 2013 få ytterligare en halv miljon invånare i Sverige att använda internet. Kampanjen samordnades av Stiftelsen för internetinfrastruktur (.SE). Ett nätverk på nationell nivå bildades för att samverka runt kampanjen. Deltagarna representerade bl.a. Folkbildningsrådet, Folkbildningsförbundet, studieförbunden, Rörelsefolkhighögskolornas intresseorganisation (RIO), länsbiblioteken, Sveriges Utbildningsradio AB (UR), Kungl. biblioteket (KB) samt .SE. Sam-

verkan skedde också regionalt och lokalt i kommunerna med andra verksamheter som t.ex. socialtjänst, omsorgsverksamhet, flyktingsamordnare, formell vuxenutbildning, mödravård och barnvårdscentral (BVC).

Kampanjledningen presenterade i november 2013 för regeringen en slutrapport, Digidel 2013, med 16 förslag till insatser för att i framtiden stärka den digitala delaktigheten. I sin utvärdering redovisade .SE att fler personer än vad som satts som mål hade blivit internetkunniga genom projekten. Från och med januari 2014 är det en s.k. Samverkansledning som driver arbetet vidare, där de flesta parter som var med från början ingår.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att insatser för digital delaktighet är en del av folkbildningsuppgifterna utifrån statens syften med stödet till folkbildningen. I likhet med tidigare år anser därför utskottet att arbetet med att öka den digitala delaktigheten i samhället bör inrymmas inom folkbildningsanslaget. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet motion 2014/15:2189 (S).

Arbetsförberedande etableringskurs vid folkhögskola

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ökad finansiering till arbetsförberedande etableringskurser vid folkhögskolor med hänvisning till att yrkandet får anses tillgodosett.

Motionen

Ulf Kristersson m.fl. (M, C, FP, KD) framhåller i motion 2014/15:2574 att det behövs en rad satsningar, särskilt kopplade till utbildningsområdet, för att få till en framgångsrik integration som förhindrar utslagning. En av dessa är att öka finansieringen till arbetsförberedande etableringskurser vid folkhögskolorna (yrkande 9).

Bakgrund

Etableringskurs på folkhögskola är ett uppdrag från Arbetsförmedlingen till Folkbildningsrådet i enlighet med ett regeringsbeslut. Insatsen påbörjades 2014, och planeras pågå i fyra år. Målgruppen är personer som omfattas av lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare, och riktar sig främst till personer med kort utbildningsbakgrund. Folkhögskolorna anordnar utbildningar på heltid i sex månader som innehåller studier i svenska samt arbetsförberedande och orienterande insatser. Konkreta exempel på orienterande insatser är att arbeta med mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar, jämställdhet, om hur samhället är organiserat, kulturen i Sverige

samt det praktiska vardagslivet. Vid kursens slut får deltagaren ett kompetensintyg som ska ligga till grund för fortsatta studier och en plan som syftar till att göra det möjligt att närma sig arbetsmarknaden.

Under 2014 har 1 089 personer deltagit i en etableringskurs på folkhögskola, där 51 procent av deltagarna varit kvinnor. Utbildningarna har bedrivits på 66 folkhögskolor. För 2014 avsattes 60 miljoner kronor för dessa utbildningar. Kostnaden finansierades inom utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet. Arbetsförmedlingen och Folkbildningsrådet undertecknade i januari 2015 ett samarbetsavtal gällande etableringskurser för 2015. För 2015 har 60 miljoner kronor avsatts, men detta belopp kan enligt Folkbildningsrådet komma att öka om det finns ett behov. Enligt Folkbildningsrådet har folkhögskolorna ett behov av platser för ca 3 000 personer för 2015.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är bra med satsningar på utbildningsområdet för nyanlända invandrare för att få en framgångsrik integration som förhindrar utslagning. Som framgår ovan pågår sedan 2014 en satsning med etableringskurser på folkhögskolor på uppdrag av Arbetsförmedlingen. Målet för 2015 är att öka dessa kursplatser och enligt Folkbildningsrådet finns också medel avsatta för en sådan ökning. Med hänsyn härtill får motion 2014/15:2574 (M) yrkande 9 anses tillgodosett och avstyrks.

Ett föräldralyft som gäller skolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ett föräldralyft inom folkbildningen med hänvisning till att ett sådant lyft, om det ska till, bör ske inom ramen för folkbildningsanslaget.

Motionen

Thomas Strand (S) anser i motion 2014/15:1190 att staten bör göra en särskild satsning, ett föräldralyft, i syfte att dels ge föräldrarna bättre förutsättningar att hjälpa sina barn med läxläsning, dels öka föräldrarnas egna kunskaper om skolans arbete. Regeringen bör enligt motionären initiera en dialog med folkbildningens aktörer för att utröna vilka förutsättningar och möjligheter det finns att genom lokala folkbildningsaktiviteter fokusera på föräldrars viktiga roll i skolans arbete.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare haft uppe liknande motionsyrkanden, senast i juni 2014. Utskottet konstaterade då att det är upp till folkbildningens aktörer, som självständiga organ, att bestämma över sitt kursutbud, och avstyrkte yrkandet med hänvisning till att om folkbildningens aktörer vill genomföra en sådan satsning bör det göras inom befintliga anslag (bet. 2013/14:KrU8). Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottet är inte av någon annan uppfattning i dag och avstyrker därmed motion 2014/15:1190 (S).

Kvalitetssäkring av folkbildningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om kvalitetssäkring av folkbildningen med hänvisning till det arbete som bedrivs, den kontroll som finns för att förebygga felaktig användning av statsbidraget och de möjligheter som står till buds för Folkbildningsrådet om bidraget används felaktigt.

Jämför reservation 1 (SD).

Motionen

Aron Emilsson m.fl. (SD) anser i kommittémotion 2014/15:2903 att man inte bör detaljreglera den skattefinansierade delen av folkbildningen men att det är nödvändigt att i viss utsträckning skärpa kvalitetskraven och förtydliga direktiven om vilka typer av verksamheter som ska kunna få statligt stöd. Enligt motionärerna bör en viktig princip för all skattefinansierad utbildning vara att den ska sträva efter största möjliga objektivitet, saklighet och allsidighet. Verksamhet med inslag av stark, ensidig politisk eller religiös påverkan bör inte kunna få statligt stöd inom ramen för folkbildningen (yrkande 1).

Bakgrund

Statens stöd till folkbildningen ska, som framgår ovan, enligt förordningen (1991:977) om statsbidrag till folkbildningen ha till syfte att

1. stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin
2. bidra till att göra det möjligt för² människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen

² Riksdagen beslutade den 25 juni 2014 om en ändring till ”för *en ökad mångfald* människor” (bet. 2013/14:KrU8, rskr. 2013/14:379), men ändringen har ännu inte införts i förordningen. Enligt uppgift från Utbildningsdepartementet kommer en förordningsändring förmodligen att träda i kraft i juni 2015.

3. bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället
4. bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet.

Styrelsen för Folkbildningsrådet fattar årligen beslut om villkoren för statsbidrag och fördelningen till studieförbund och folkhögskolor samt studerandeorganisationer.

Under 2014 har ett nytt system för statsbidrag till studieförbunden setts över, och Folkbildningsrådet har sänt ut förslaget på remiss. De viktigaste förändringarna i förslaget är

- tydligare koppling till statens syften och det folkbildningspolitiska målet
- tydliga och uppföljningsbara villkor
- bidraget beräknas utifrån tidigare genomförd verksamhet
- ökat bidrag för tillgänglighet
- ökat bidrag för unika deltagare
- ökat bidrag för korttidsutbildade
- samma villkor för fysiska träffar som digitala.

Det nya systemet avses träda i kraft 2016. Under 2015 har Folkbildningsrådet för avsikt att ta fram ett nytt system för statsbidrag till folkhögskolor, som ska gälla från 2017.

Folkbildningsrådet arbetar kontinuerligt för att förebygga felaktig användning av statsbidragen genom information till bidragsmottagarna, rådgivning samt medverkan vid kurser, konferenser och seminarier. Folkbildningsrådet genomför vidare särskilda utredningar om verksamheten i folkhögskolor och studieförbund, t.ex. om det kommer in anmälningar om eventuella brister eller om frågor uppmärksammas inom folkbildningen. Utredningarna kan exempelvis gälla upptäckten av dubbelrapportering av studiecirklar. Styrelsen tar upp denna typ av ärenden två gånger per år.

I Folkbildningsrådets årsredovisning med verksamhetsberättelse 2014, som lämnades till regeringen den 20 februari 2015, skrivs bl.a.:

Till Folkbildningsrådets förebyggande arbete hör den årliga uppföljningen av studieförbundens och folkhögskolornas systematiska kvalitetsarbete, inklusive risk- och väsentlighetsanalys, samt internkontroll. Den sammantagna bilden av årets uppföljning vid studieförbund och folkhögskolor är att det systematiska kvalitetsarbetet bidrar till mindre risk för misstag i hanteringen av statsbidraget. Generellt genererar kvalitetsarbetet stärkta kontroll- och uppföljningsrutiner, bättre administrativa rutiner, transparens och ny kunskap. Inom organisationerna har medvetenheten ökat om betydelsen av ett systematiskt kvalitetsarbete och kvalitetsarbetet uppfattas som en allt mer självklar del i studieförbundens och folkhögskolornas verksamheter.

Folkbildningsrådet och Studieförbundet Sisu Idrottsutbildarna får enligt 9 a § förordningen om statsbidrag till folkbildningen besluta att helt eller delvis kräva tillbaka ett statsbidrag om

1. mottagaren av statsbidraget genom att lämna oriktiga uppgifter eller på annat sätt har förorsakat att statsbidraget har lämnats felaktigt eller med för högt belopp
2. statsbidraget av något annat skäl än vad som sägs i 1 har lämnats felaktigt eller med för högt belopp och mottagaren borde ha insett detta
3. statsbidraget inte används för det ändamål det har beviljats för
4. villkor i beslutet om statsbidrag inte har följts.

Sedan våren 2013 har Folkbildningsrådet förstärkt sitt arbete med etik- och gränsdragningsfrågor för folkhögskolan, och sedan våren 2014 för studieförbunden. Frågor om avgränsning vad gäller bidragsgrund för statsbidrag har stark koppling till frågor om etiken i folkbildningsarbetet. Folkbildningsrådet arbetar kontinuerligt för att kvalitetssäkra bidragsfördelningen och att förebygga felaktig användning av statsbidragen. Till stöd för arbete och utveckling av frågorna kring etik- och gränsdragnings i folkbildningen har det inrättats två rådgivande grupper: en specifikt inriktad mot folkhögskolan och en specifikt för studieförbund.

Utskottets ställningstagande

De fyra syften som riksdagen fastställt för statens stöd till folkbildningen är välgrundade och bra. Mot bakgrund av det arbete som bedrivs, den kontroll som finns för att förbygga felaktig användning av statsbidraget och de möjligheter som står till buds för Folkbildningsrådet om bidraget används felaktigt, avstyrker utskottet motion 2014/15:2903 (SD) yrkande 1.

Risk- och väsentlighetsanalys

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om risk- och väsentlighetsanalyser med hänvisning till det uppdrag som regeringen gett Statkontoret att genomföra en samlad utvärdering av folkbildningen.

Motionen

Aron Emilsson m.fl. (SD) anser i kommittémotion 2014/15:2903 att externa aktörer bör genomföra risk- och väsentlighetsanalyser av folkbildningens bidragsverksamhet inför de interna kontrollerna, detta för att säkra en så objektiv analys som möjligt (yrkande 3).

Bakgrund

Riksrevisionen bedömde i sin granskningsrapport Statens stöd till studieförbunden (RiR 2011:12) att det fanns brister när det gällde kontrollen av användningen av statsbidraget. Riksrevisionen ansåg att en effektiv kontroll borde

föregås av risk- och väsentlighetsanalyser och att kontrollen till viss del borde utföras av en extern aktör. Riksrevisionen påtalade att Folkbildningsrådet inte utför någon egen kontroll och inte heller gör några risk- och väsentlighetsanalyser av studieförbundens inrapporterade verksamhet. Detta innebar, enligt Riksrevisionen, att Folkbildningsrådet inte får tillräcklig information för att använda sig av verktyget att återkalla bidrag på ett effektivt sätt. Folkbildningsrådet borde enligt Riksrevisionen genomföra egna kontroller av studieförbundens inrapporterade verksamhet. Regeringen instämde i sin skrivelse 2011/12:6, som lämnades med anledning av rapporten, i att det är nödvändigt att kontrollera användningen av statsbidraget genom risk- och väsentlighetsanalyser. Dessa borde genomföras av Folkbildningsrådet eller en extern aktör på uppdrag av regeringen.

Av regeringens riktlinjer till Folkbildningsrådet för 2015 framgår att Folkbildningsrådet ska redovisa risk- och väsentlighetsanalys.

Av Folkbildningsrådets styrelser fastställda statsbidragsvillkor för 2015 framgår att studieförbund och folkhögskolor ska pröva former för hur verksamheten kan bedömas utifrån risk- och väsentlighetsanalyser, och att Folkbildningsrådet i sin årsredovisning ska beskriva strategi, arbetssätt och process för risk- och väsentlighetsanalyser. Detta krav att pröva former för hur verksamheten kan bedömas utifrån risk- och väsentlighetsanalyser gäller fr.o.m. 2013.

Med hänsyn till såväl det omfattande statliga stödet till folkbildningen som folkbildningens viktiga roll i samhället uppdrog regeringen, som framgår ovan, den 4 december 2014 åt Statskontoret att genomföra en samlad utvärdering av folkbildningen utifrån de fyra syften för statsbidraget med folkbildningen som riksdagen har fastställt. Regeringen bedömde att det är angeläget att mer regelbundet än tidigare utvärdera den verksamhet som anordnas av folkhögskolor och studieförbund med stöd av statsbidraget. Det fanns enligt regeringen behov av att pröva en modell för en mer regelbunden och systematisk utvärdering av folkbildningen med hänsyn till de fyra syften med statsbidraget som riksdagen har fastställt. Utvärderingen ska bl.a. grundas på den uppföljning av statsbidraget till folkbildningen som Folkbildningsrådet sedan lång tid tillbaka svarar för. Statskontoret ska senast den 18 april 2016 lämna en första rapport till Regeringskansliet med resultat från utvärdering av folkbildningen. En slutlig resultatredovisning av uppdraget ska lämnas till Regeringskansliet senast den 18 april 2018.

Utskottets ställningstagande

Mot bakgrund av det uppdrag som regeringen har gett Statskontoret att genomföra en samlad utvärdering av folkbildningen utifrån de fyra syften för statsbidraget med folkbildningen som riksdagen har fastställt anser utskottet att motionsyrkandet delvis får anses tillgodosett. Utskottet avstyrker därmed motion 2014/15:2903 (SD) yrkande 3.

Förvaltningslagens tillämpning på Folkbildningsrådets verksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om förvaltningslagens tillämpning på Folkbildningsrådets myndighetsutövning med hänvisning till den översyn av förordningen om statsbidrag till folkbildningen som pågår inom Regeringskansliet.

Motionen

Aron Emilsson m.fl. (SD) anser i kommittémotion 2014/15:2903 att delar av förvaltningslagen bör göras tillämplig på Folkbildningsrådet och att samma regler bör gälla för all typ av myndighetsutövning, även då den sker via privaträttsliga organ (yrkande 4).

Bakgrund

Riksrevisionen ansåg i sin ovan nämnda granskningsrapport Statens stöd till studieförbunden (RiR 2011:12) att regeringen bör ställa tydligare krav på Folkbildningsrådets myndighetsutövning. Med anledning av rapporten lämnade regeringen en skrivelse till riksdagen (skr. 2011/12:6) där regeringen bl.a. angav att det finns skäl att, i linje med Riksrevisionens rekommendation, överväga att ställa ännu tydligare krav i fråga om förfarandet vid Folkbildningsrådets fördelning av statsbidrag enligt förordningen om statsbidrag till folkbildningen. Regeringen konstaterade att förvaltningslagen (1986:223) inte är tillämplig på Folkbildningsrådets verksamhet men ansåg, för att garantera att rättssäkerhet och kvalitet upprätthålls i handläggningen, att vissa bestämmelser i förvaltningslagen ändå borde göras tillämpliga på Folkbildningsrådets handläggning av ärenden enligt förordningen (1991:977) om statsbidrag till folkbildningen. De bestämmelser i förvaltningslagen som enligt regeringen närmast kunde komma i fråga var bestämmelserna om jäv, en parts rätt att få del av uppgifter, motivering av beslut och underrättelse om beslut.

Enligt Folkbildningsrådet fastställde Folkbildningsrådets medlemsorganisationer (Folkbildningsförbundet, Rörsefolkshögskolornas intresseorganisation och Sveriges Kommuner och Landsting) i september 2013 principiella utgångspunkter för ett förnyat folkbildningsråd. En av utgångspunkterna för ett förnyat folkbildningsråd är att förvaltningslagens regler om bl.a. en parts rätt att få del av uppgifter bör gälla vid all myndighetsutövning.

Regeringskansliet arbetar med förändringar i förordningen om statsbidrag till folkbildningen, i enlighet med vad som aviserats i folkbildningspropositionen Allas kunskap – allas bildning (2013/14:172) och riksdagens beslut (bet. 2013/14:KrU8, rskr. 2013/14:379). En öppen utfrågning med ett representativt urval av deltagare från den samlade folkbildningen hölls i december

2014 där bl.a. förvaltningslagens tillämpbarhet diskuterades. Regeringen avser att fatta beslut om förändringar i förordningen under våren 2015.

Utskottets ställningstagande

Med hänsyn till den översyn av förordningen om statsbidrag till folkbildningen som pågår inom Regeringskansliet, och som inte bör föregripas, avstyrker utskottet motion 2014/15:2903 (SD) yrkande 4.

Ensamkommande barn och ungdomar på folkhögskola

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ensamkommande barn och ungdomar och om att ändra 18-årsgränsen på folkhögskolor.

Motionen

Andreas Norlén m.fl. (M) anser i motion 2014/15:1490 att regeringen bör överväga och utreda möjligheten för ensamkommande barn och ungdomar att bo och studera på folkhögskola. Ett av de problem som behöver utredas är 18-årsgränsen på folkhögskolor.

Bakgrund

Det kommunala uppföljningsansvaret omfattar alla ungdomar mellan 16 och 20 år. Enligt 29 kap. 9 § skollagen (2010:800) ska en hemkommun löpande under året hålla sig informerad om hur de ungdomar i kommunen är sysselsatta som har fullgjort sin skolplikt men inte har fyllt 20 år och inte genomfört eller har fullföljt utbildning på nationella program i gymnasieskola eller gymnasiesärskola eller motsvarande utbildning (aktivitetsansvar). Hemkommunen har inom ramen för ansvaret uppgiften att erbjuda de ungdomar som berörs lämpliga individuella åtgärder. Åtgärderna ska i första hand syfta till att motivera den enskilde att påbörja eller återuppta en utbildning.

I Sverige betalas skolpeng ut av kommunerna. Skolpengen utgörs av ett grundbelopp för varje elev och ett tilläggsbelopp för elever med ett omfattande behov av särskilt stöd. Skolpengen ska inte bara täcka undervisningen, utan även utgifter som elevhälsa och måltider. Det är varje kommun som beslutar hur stora beloppen ska vara. Regleringen finns i skollagen.

Folkhögskolan är en studieform för vuxna med en nedre åldersgräns på 18 år för de allmänna kurserna. Enligt förordningen (1991:977) om statsbidrag till folkbildning kan dock en folkhögskola anta en yngre elev som går ett introduktionsprogram i gymnasieskolan. Inom gymnasieskolan finns det fem introduktionsprogram. Dessa ska ge obehöriga elever möjlighet att komma in på

ett nationellt program eller leda till arbete. Utbildningen är på heltid och eleven följer en individuell studieplan.

Under 2010 inledde den dåvarande regeringen en folkhögskolesatsning med särskilda studiemotiverande kurser som ett komplement till den utbildning som erbjöds inom jobbgarantin för unga. Satsningen bygger på ett samarbete mellan Arbetsförmedlingen och Folkbildningsrådet. Målgruppen för satsningen är alla unga mellan 16 och 24 år som är inskrivna på Arbetsförmedlingen och som saknar slutbetyg från grund- eller gymnasieskolan. Syftet med satsningen är att med hjälp av den anpassade pedagogik som används på folkhögskolorna kunna motivera ungdomarna till fortsatta studier. Kursen bedrivs på heltid i tre månader i form av en förberedande utbildning som syftar till att underlätta för den enskilde att påbörja eller återgå till en reguljär utbildning.

Arbetsmarknadsförvaltningen i Trelleborgs kommun driver sedan augusti 2012 projektet Folkhögskolespåret. Syftet med projektet är att möjliggöra för landets folkhögskolor att erbjuda boende- och studieformer för ensamkommande ungdomar. Målet är att ungdomarnas väg mot vidare studier eller arbete ska förkortas. Det gäller främst ungdomar i gymnasieför ålder och med permanent uppehållstillstånd (PUT). I nuläget bildar 11 kommuner, 1 kommunförbund och 14 folkhögskolor i Skåne, Halland, Blekinge och Kalmar län projektets samarbetsparter. Övriga aktörer är länsstyrelserna i Skåne, Hallands, Blekinge och Kalmar län, Region Halland, Landstinget i Kalmar län, Migrationsverket samt representanter från idéburen sektor som Centrum för Publikt Entreprenörskap och Ensamkommandes Förbund. Folkhögskolespåret drivs utifrån idén om att god integration behöver inkludera en bredd av samhällsaktörer över sektorsgränserna. Med utgångspunkt i folkhögskolornas värdegrund och bildningsideal ska insatsen uppmuntra ett nytt sätt att tänka kring ensamkommande ungdomars förmåga, resurser och potential. Folkhögskolespåret innebär strukturerat resurstöd och processhjälp för att införa inrättande av boende- och studieplatser för ensamkommande ungdomar på länens folkhögskolor. Projektet har i ett första skede finansiering t.o.m. den 1 augusti 2015 genom länsstyrelsernas utvecklingsmedel. Utifrån projektet Folkhögskolespåret har Österlens folkhögskola startat upp ett HVB-hem (hem för vård eller boende) där de erbjuder ensamkommande flyktingbarn mellan 16 och 19 år boende och studier. HVB-hemmet finansieras med bidrag från placerande hemkommuner. Österlens folkhögskola är den enda folkhögskolan i Sverige som har ensamkommande flyktingbarn under 18 år som bor och studerar där.

Utskottets ställningstagande

För att en folkhögskola ska erhålla statsbidrag från folkbildningsanslaget krävs enligt förordningen om statsbidrag till folkbildning att eleven fyller 18 år senast under det kalenderåret kursen börjar. Undantag gäller för elever som går ett introduktionsprogram i gymnasieskolan. Utskottet delar inte motionärernas

uppfattning att denna åldersgräns bör ändras, och avstyrker därmed motion 2014/15:1490 (M).

När det gäller ensamkommande barn och ungdomar noterar dock utskottet att folkhögskolor på uppdrag av och med särskild ersättning från bl.a. kommuner, kan anordna utbildningar och boende för dessa barn och ungdomar på folkhögskola.

Mångkulturalistisk verksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att upphöra med statligt stöd till mångkulturalistisk verksamhet med hänvisning bl.a. till att det mångkulturella samhällets utmaningar är ett område som i särskilt hög grad utgör motiv för statens stöd till folkbildningen.

Jämför reservation 2 (SD).

Motionen

Aron Emilsson m.fl. (SD) påtalar i kommittémotion 2014/15:2903 att centralt i Sverigedemokraternas politik är att skattemedel ska användas för att stärka Sveriges interna sammanhållning och nationella gemenskap och inte stödja samhällssplittrande projekt eller idéer som leder till motsättningar och utanförskap. Mot bakgrund av detta bör enligt motionärerna allt statligt stöd till mångkulturalistiska verksamheter, även inom ramen för folkbildningen, dras in (yrkande 2).

Utskottets ställningstagande

Enligt förordningen (1991:977) om statsbidrag till folkbildningen är det mångkulturella samhällets utmaningar ett område som i särskilt hög grad utgör motiv för statens stöd. Denna verksamhet knyter också starkt an till flera av de syften som anges för statens stöd till folkbildningen. Riksdagen beslutade dessutom, som framgår ovan, att göra ett tillägg till det andra syftet med statsbidraget till folkbildningen så att det fick följande lydelse (med tillägget kursiverat):

2. bidra till att göra det möjligt för *en ökad mångfald* människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen.

Regeringen angav i propositionen att man med tillägget bl.a. ville markera att folkbildningen bör bidra till en verksamhet som kontinuerligt arbetar med att nå nya deltagargrupper, bl.a. utrikes födda.

Folkbildningsrådets styrelse har i sina beslut om fördelningsmodeller för statsbidrag till folkhögskolor och studieförbund markerat vikten av att folkbildningen ska möta det mångkulturella samhällets utmaningar genom att främja ömsesidig kunskap om och förståelse för olika etniska, religiösa och

kulturella grupper i samhället. Folkhögskolor och studieförbund ska genom aktiva åtgärder se till att ingen utestängs från folkbildningsverksamhet. Folkbildningsrådet har därför sedan 1991 tilldelat tilläggsbidrag för verksamheter som riktar sig till deltagare som är utlandsfödda.

Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motion 2014/15:2903 (SD) yrkande 2.

Reservationer

1. **Kvalitetssäkring av folkbildningen, punkt 5 (SD)**

av Angelika Bengtsson och Sara-Lena Bjälkö (båda SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:2903 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

För Sverigedemokraterna är det centralt att all skattefinansierad verksamhet ska följa de demokratiska principerna och hålla en hög lägstanivå när det gäller kvalitet. Vi anser därför att det behövs tydligare direktiv och väl genomförda kontroller samt uppföljningar av de verksamheter som beviljats stöd. Att detaljreglera den skattefinansierade delen av folkbildningen tror vi skulle vara negativt för dess utveckling. Att i viss utsträckning skärpa kvalitetskraven och förtydliga direktiven om vilka typer av verksamheter som ska kunna få statligt stöd ser vi dock som nödvändigt.

En viktig princip för all skattefinansierad utbildning bör vara att den ska sträva efter största möjliga objektivitet, saklighet och allsidighet. Verksamhet med inslag av stark, ensidig politisk eller religiös påverkan bör således inte kunna uppbära statligt stöd inom ramen för folkbildningen.

På vissa håll har det statliga stödet till folkbildningen kommit att användas till att lära ut eller uppmuntra användandet av olagliga utomparlamentariska metoder. Vid återkommande tillfällen har stödet också kommit våldsinriktade och antidemokratiska organisationer till del. En dylik hantering av skattebetalarnas pengar är oacceptabel och bör resultera i en utförlig granskning av de aktuella studieförbundens eller folkhögskolornas övriga verksamhet och i en utvärdering av om det alls är lämpligt att ge dem någon form av bidrag, ens för annan verksamhet.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bör riksdagen bifalla motion 2014/15:2903 (SD) yrkande 1.

2. **Mångkulturalistisk verksamhet, punkt 9 (SD)**

av Angelika Bengtsson och Sara-Lena Bjälkö (båda SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2903 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Centralt i Sverigedemokraternas politik är att skattemedel ska användas för att stärka vårt lands interna sammanhållning och nationella gemenskap, inte för att stödja samhällssplittrande projekt eller idéer som leder till motsättningar och utanförskap. Mot bakgrund av detta bör allt statligt stöd till mångkulturalistiska verksamheter, även inom ramen för folkbildningen, dras in. Med begreppet mångkulturalistisk avses i första hand sådana verksamheter som syftar till att bejaka och förstärka kulturella, religiösa och identitetsmässiga skillnader mellan Sveriges invånare baserat på deras etniska bakgrund. Verksamheter som riktar sig mot de nationella minoritetsgrupperna ska dock vara undantagna från ovanstående princip.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bör riksdagen bifalla motion 2014/15:2903 (SD) yrkande 2.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2014/15

2014/15:658 av Said Abdu (FP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om folkrörelsernas roll för samhällsengagemang och demokratis utveckling.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av studieförbund och folkhögskolor.

2014/15:1190 av Thomas Strand (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett särskilt föräldralyft för skolan genom att regeringen initierar en dialog med folkbildningens aktörer för att utröna vilka förutsättningar och möjligheter det finns att genom lokala folkbildningsaktiviteter fokusera på föräldrars viktiga roll i skolans arbete.

2014/15:1490 av Andreas Norlén m.fl. (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga möjligheten för ensamkommande barn och ungdomar att bo och studera på folkhögskola.

2014/15:2189 av Monica Green (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av en digital folkbildningssatsning.

2014/15:2574 av Ulf Kristersson m.fl. (M, C, FP, KD):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetsförberedande etableringskurser vid folkhögskolorna.

2014/15:2903 av Aron Emilsson m.fl. (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kvalitetssäkring.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om mångkulturalistisk verksamhet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om riskanalys.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förvaltningslagen.